

ความเป็นมาของ กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

ในบทนี้จะกล่าวถึงการกำเนิดของนโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด รวมทั้งสาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้ประเทศต่าง ๆ นิยมนโยบายดังกล่าว ตลอดจนความเป็นมาของ กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เริ่มตั้งแต่การประชุมนายกรัฐมนตรีนครี่ ๕ ชาติ ได้แก่ อินเดีย ศรีลังกา อินโดนีเซีย และปากีสถาน ที่กรุงโคลัมโบ ประเทศศรีลังกา ในปี ค.ศ. ๑๙๕๔ และการประชุมดังกล่าวครั้งที่ ๒ ที่เมืองโมกอร์ ประเทศอินโดนีเซีย ในปีเดียวกันนี้ รวมทั้งการประชุม เอเชีย-แอฟริกาที่เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย ในปี ค.ศ. ๑๙๕๕ ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของ กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดที่แพร่หลายออกไปอย่างกว้างขวางในปัจจุบันนี้

เนื่องจากสถานะของสงครามเย็นระหว่างสหรัฐอเมริกา กับสหภาพโซเวียต รัสเซีย เกิดขึ้นประมาณสองปีหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง ประเทศมหาอำนาจ ทั้งสองต่างแข่งขันอิทธิพลและชิงชัยกัน ในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ อันก่อให้เกิดความตึงเครียดในการเมืองระหว่างประเทศทั่วโลก ทำให้ประเทศที่เพิ่งได้รับเอกราชใหม่ ๆ หลังสงครามโลกครั้งที่สองต่างพากันเกรงว่า ถ้าเข้าไปผูกพันกับฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งแล้ว อาจจะถูกเป็นเครื่องมือในเกมส์การเมืองระหว่างสองฝ่าย จึงมีความคิดว่าการไม่เข้าไปผูกพันกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะสามารถดำรงรักษาความเป็นเอกราชของประเทศตนได้ดีกว่า

อินโดนีเซีย เป็นประเทศแรกที่ได้เริ่มใช้นโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด^๑ อีศิต

^๑ N. Parameswaran Nayar, "The Growth of Non-Alignment in World Affairs," in World Perspective on International Politics, ed. Walter C. Clemens Jr. (Boston: Little Brown and Company, 1965), p. 204.

นายกรัฐมนตรีเนรูแห่งอินเดียได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับนโยบายนี้ว่า อินเดียคัดค้านการรวม
 กลุ่มทางทหาร เพราะจะทำให้เกิดความตึงเครียดระหว่างประเทศมากขึ้น อาจก่อให้เกิด
 เกิดสงครามได้ในที่สุด นอกจากนี้การเข้าร่วมกลุ่มกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะทำให้ประเทศ
 นั้นไม่มีอิสระในการดำเนินนโยบายตามที่ตนปรารถนา รวมทั้งทำให้ไม่สามารถพิจารณา
 คัดสินปัญหาที่เกิดขึ้นตามข้อเท็จจริงได้ เพราะจะต้องคล้อยตามความเห็นของกลุ่มที่ตน
 สังกัดอยู่ X

ในทศวรรษ ๑๙๕๐ จีนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางหลักไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด
 กล่าวคือ หลังจากจีนคอมมิวนิสต์ได้ชัยชนะในการครอบครองจีนบนแผ่นดินใหญ่แล้ว
 ก็ได้เกิดกรณีพิพาทกับอินเดียในเรื่องธิเบต อินเดียปรารถนาที่จะให้ธิเบตเป็นเอกราช
 แต่อย่างไรก็ตาม ในปี ๑๙๕๔ จีนและอินเดียก็ได้มีข้อตกลงกันเกี่ยวกับกรณีธิเบต โดย
 อินเดียยอมรับว่าธิเบตเป็นของจีน และให้จีนมีอำนาจอธิปไตยเหนือแคว้นธิเบต
 นอกจากนี้ก็มีข้อตกลงเกี่ยวกับการค้าและการติดต่อกับธิเบตระหว่างสองประเทศ
 ดังกล่าวนี โดยได้กระทำกันขึ้นที่กรุงปักกิ่ง เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๑๙๕๔ ใน
 อารัมภบทของข้อตกลงดังกล่าวนี้ ได้กล่าวถึงหลัก ๕ ประการของการอยู่ร่วมกันอย่าง
 สันติ (Five Principles of Peaceful Co-existence) หรือที่อินเดียเรียกว่า
 "หลักปัญจศีล" (Panch Sheel) ซึ่งประกอบด้วย

๑. การเคารพในบูรณภาพดินแดนและอธิปไตยของกันและกัน
๒. การไม่รุกรานกัน
๓. การไม่แทรกแซงในกิจการภายในของกันและกัน
๔. การยอมรับในความเท่าเทียมกันและส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกัน
๕. การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

หลักทั้ง ๕ ประการดังกล่าวมานี้ไม่ได้เป็นของใหม่แต่อย่างใด เนื่องจากว่า
 หลักประการที่ ๑ และ ๔ ที่เกี่ยวกับการเคารพในบูรณภาพดินแดนและอธิปไตยของกัน
 และกัน รวมทั้งยอมรับในความเท่าเทียมกัน และส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นหลัก
 ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนคอมมิวนิสต์อยู่แล้ว จึงจะเห็นได้จาก

สุนทรพจน์ของ เมา เชงใน ปี ๑๙๔๕^๑ จะเห็นได้ว่าหลัก ๕ ประการดังกล่าวนี้ เป็นผลงานร่วมกันระหว่างจีนคอมมิวนิสต์และอินเดียน และต่อมาได้รับการสนับสนุน เป็นอย่างกว้างขวางของ ประเทศที่เพิ่งได้รับเอกราชใหม่ ๆ เช่นอินโดนีเซีย ลังกา พม่า เขมรและลาว เป็นต้น โดยการยอมรับหลักการดังกล่าวนี้เป็นหลักในการ คำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งถือ เป็นส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดต่อไปด้วย

นอกจากนี้ อินเดียนได้กล่าวถึงนโยบายต่างประเทศของตนว่าไม่ใช่ เป็นกลาง ในสงคราม (neutrality) เพราะประเทศที่เป็นกลางแบบนี้เหมือนกับคนนั่งอยู่ บนรั้ว ไม่สามารถตัดสินได้ว่าอะไร ถูกอะไรผิด แต่อินเดียนเชื่อว่านโยบายไม่ฝักใฝ่ ฝ่ายใดเท่านั้น เป็นนโยบายที่จะนำไปสู่สันติภาพได้ เพราะเป็นนโยบายในการ เสริม สร้างสันติภาพและป้องกันสงครามเย็นไม่ให้ลุกลามขยายออกไป^๒

การกำหนดนโยบายต่างประเทศของอินเดียน ส่วนใหญ่มาจากอิทธิพลของ ความรู้สึกนึกคิดตั้งแต่สมัยการต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษ คือตั้งอยู่บน หลักการไม่ใช่อาวุธและการใช้วิถีทางการทูตอย่าง เปิดเผย อันเป็นหลักขรรจรรยา ในการนำพาใช้ทางการเมือง ซึ่งเนรูห์เชื่อว่าสงครามไม่สามารถแก้ปัญหาใด ๆ ได้ เนรูห์จึงไม่เห็นด้วยกับการแข่งขันกันสร้างพลังอำนาจทางอาวุธ ทั้งนี้เพราะ หากขาดความอดกลั้นแล้ว อาจเกิดสงครามขึ้นเมื่อใดก็ได้ เนรูห์จึงให้การสนับสนุน การต่อสู้เรียกร้องเอกราชของทุกประเทศ และคัดค้านการที่ประเทศหนึ่งปกครอง อีกประเทศหนึ่งอย่างกดขี่ หรืออีกนัยหนึ่งคัดค้านลัทธิอาณานิคมหรือจักรวรรดินิยมนั่นเอง

^๑ Neville Maxwell, India's China War. (Great Britain: Hazell Watson & Viney Ltd Aylesbury Bucks 1972), p. 73.

^๒ Cecil Crabb Jr., The Elephant and the Grass, p. 7.

เมื่ออินเดียนได้รับเอกราชแล้ว จึงได้นำเอาความรู้สึกนึกคิดเหล่านี้มากำหนดเป็นนโยบายต่างประเทศของตน

ดังนั้น เมื่อเกิดสงครามเย็นระหว่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต อินเดียจึงได้ใช้นโยบายต่างประเทศแบบไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เพื่อจะได้แสดงความคิดเห็นในกิจการต่างประเทศได้โดยอิสระ ซึ่งไม่ใช่มีแต่เฉพาะอินเดียที่เป็นประเทศในเอเชียเท่านั้นที่เริ่มใช้ แต่ประธานาธิบดีนัสเซอร์แห่งอียิปต์และประธานาธิบดีเอ็นกูมาแห่งกานาซึ่งเป็นประเทศในแอฟริกา ก็มีความคิดไปในทาง positive neutralism ควบเหมือนกัน คือพยายามที่จะรักษาความเป็นเอกราชในทางการเมืองระหว่างประเทศของตนไว้ สามารถแสดงความคิดเห็นและกระทำการใด ๆ ได้โดยอิสระ ในกรณีที่มีการแข่งขันสงครามเย็นโดยไม่ได้เป็นประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดที่อยู่เฉย ๆ แต่เป็นประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดที่มีการแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ โดยพิจารณาตัดสินปัญหาตามข้อเท็จจริงถึงที่เนรูห์ได้เคยกล่าวไว้ในปี ค.ศ. ๑๙๕๕ ว่า "ค่ายที่เราควรจะถูกพันด้วยก็คือค่ายแห่งสันติภาพและเจตนาปรองดองที่ค้ำเพียงค่ายเดียวเท่านั้น" (The only camp we should like to be in is the camp of peace and goodwill)

ส่วนนัสเซอร์ได้กล่าวว่า "ข้าพเจ้าจะไม่เป็นลูกน้อง บริวาร เครื่องมือหรือลูกจ้างของผู้อื่นใดทั้งสิ้น" ^๒ (I will not become the stooge or satellite or pawn or hireling of anybody)

ทั้งเนรูห์ นัสเซอร์และเอ็นกูมาได้ให้ทัศนะว่า การยึดถือนโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (non-alignment) จะให้ประโยชน์แก่ประเทศที่ไม่ผูกพันทางทหารดังนี้ ^๓

^๑ Lawrence W. Martin, Neutralism and Non-alignment, p. 95.

^๒ Ibid.

^๓ Ibid.

- ๑๐๗
๑. ทำให้มีเสรีภาพและเอกราชทางการเมือง นำไปสู่การเคารพตนเองของคนที่ชาติแลมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางค่านิยมจิตใจ
 ๒. การไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและสามารถกระทำการใด ๆ ได้ ซึ่งตรงกันข้ามกับการเข้าร่วมเป็นพันธมิตร เพราะต้องตกอยู่ภายใต้ข้อผูกมัดต่าง ๆ
 ๓. การไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดทำให้ประเทศเล็ก ๆ ไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับการขัดแย้งใด ๆ
 ๔. การเข้าไปผูกพันกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด จะทำให้การแก้ปัญหาภายในเป็นไปด้วยความยากลำบาก ซึ่งเนรูห์เห็นว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น ย่อมสามารถหาทางตกลงกันได้ง่าย ถ้าปัญหานั้นไม่เกี่ยวข้องกับสงครามเย็น
 ๕. การเข้าเป็นพันธมิตรย่อมจะต้องเกี่ยวข้องกับข้อผูกพันทางทหาร ซึ่งจะทำให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่จำเป็นรับควนต้องล่าช้าไป เพราะต้องนำทรัพยากรที่จำเป็นบางส่วนไปใช้ในทางทหารเสีย
 ๖. ประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดย่อมอยู่ในฐานะที่จะได้รับความช่วยเหลือ หรือขอความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจได้จากทั้งสองค่ายในสงครามเย็น

จากข้อความดังกล่าวนี้ พอสรุปสาเหตุสำคัญ ๆ ที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ที่ได้ขยายออกไปกว้างขวางยิ่งขึ้นในระยะต่อมา ได้แก่ สาเหตุทางค่านิยมการณ์ การเมืองและเศรษฐกิจ ดังนี้

สาเหตุทางค่านิยมการณ์

๑. ประเทศเหล่านี้ถือว่าการแข่งขันกันระหว่างชาติมหาอำนาจทำให้โลกอยู่ในสภาวะตึงเครียดตลอดเวลา อาจเป็นชนวนก่อให้เกิดสงครามใหญ่ได้ ถ้าหากไม่มีประเทศอื่น ๆ คอยเหนี่ยวรั้งมิให้การแข่งขันกันระหว่างชาติมหาอำนาจนั้นรุนแรงขึ้นจนกลายเป็นสงคราม ดังนั้น กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดจึงคิดว่าการที่พวกเขาไม่เข้าสังกัดค่ายใดค่ายหนึ่ง จะทำให้พวกเขาสามารถผ่อนคลายความตึงเครียดให้ตนเองลงได้

๒. ประเทศเหล่านี้เห็นว่าข้ออ้างของประเทศตะวันตกบางประเทศและประเทศคอมมิวนิสต์ที่อ้างว่าฝ่ายตนกำลังต่อสู้เพื่อเสรีภาพของมนุษยนั้นไม่เป็นความจริง เนื่องจากประเทศเหล่านี้ยังมีอาณานิคมอยู่ในครอบครอง ส่วนประเทศคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะสหภาพโซเวียตก็ยังไม่อาจอธิบายเหตุผลได้อย่างชัดเจนว่า เหตุใดสหภาพโซเวียตจะไม่ยอมให้ประเทศในยุโรปตะวันออก เช่น ฮังการี หรือ เชคโกสโลวาเกียมีเสรีภาพในการดำเนินนโยบายภายในและต่างประเทศได้โดยเสรี

๓. ประเทศเหล่านี้ถือว่าการผูกพันกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่กำลังแข่งขันอิทธิพลกันอยู่ในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ทำให้ประเทศเล็กและอ่อนแอขาดความเป็นอิสระในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ด้วยเหตุนี้ ประเทศที่ได้รับเอกราชใหม่หลังจากได้เคยเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตกมานาน และไม่เคยมีอิสระในการดำเนินนโยบายต่างประเทศมาก่อน จึงอยากที่จะใช้ความเป็นอิสระที่ได้มาใหม่ให้เต็มที่

ส่วนสาเหตุทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ

๑. ประเทศเหล่านี้เชื่อว่า การที่คนไม่ผูกพันกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในสงครามเย็น จะทำให้ประเทศตนดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงปลอดภัยไม่ถูกแทรกแซงจากภายนอก ในยามสันติ และถ้าหากเกิดสงครามใหญ่ขึ้น ประเทศเหล่านี้ก็ย่อมรอดพ้นจากการถูกโจมตี เพราะไม่เคยเป็นศัตรูกับประเทศมหาอำนาจฝ่ายใดมาก่อน

๒. ประเทศเหล่านี้เชื่อว่า การไม่ผูกพันกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่กำลังทำสงครามเย็นกันนี้ จะทำให้ประเทศเหล่านี้มีเวลาในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศของตนได้อย่างเต็มที่ เพราะไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับเรื่องของชาติมหาอำนาจ

๓. ประเทศเหล่านี้ตระหนักดีว่าการไม่ผูกพันกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่กำลังทำสงครามเย็นกันนี้ จะทำให้ประเทศตนมีโอกาสดังกล่าวที่จะได้รับความช่วยเหลือจากประเทศต่าง ๆ ทุกประเทศไม่ว่าจะเป็นฝ่ายประชาธิปไตยหรือฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังทำให้ได้รับการเอาใจจากชาติมหาอำนาจมากเป็นพิเศษ เพราะชาติมหาอำนาจย่อมต้องการหามิตรหรือผู้สนับสนุนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ดังนั้น ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียและแอฟริกา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศที่เพิ่งได้รับเอกราชหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองได้สิ้นสุดลง และประเทศเหล่านี้มีลักษณะคล้ายคลึงกันหลายประการ เช่น

- ก. เป็นประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมของประเทศอื่นมาก่อน
- ข. ค่อยพัฒนามีฐานะหรือสภาพทางการเมืองไม่มั่นคง พลเมืองมีฐานะยากจน มีความล่าช้าในด้านเทคโนโลยีหรือวิทยาการ ทั้งในด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ถึงแม้จะมีทรัพยากรอันมีค่าก็ตาม แต่ส่วนใหญ่ยังไม่ได้นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์
- ค. เป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นต้น ซึ่งต้องการที่จะรักษาไว้ซึ่งความเป็นเอกราชทางการเมืองและเศรษฐกิจ
- ง. ไม่มีความชำนาญในทางการเมืองระหว่างประเทศ เพราะเพิ่งได้มีเอกราช แต่มีความประสงค์ที่จะสร้างเอกลักษณ์ของตนให้แตกต่างไปจากเอกลักษณ์ของประเทศแม่ โดยพยายามที่จะแสดงว่าประเทศของตนหรือกลุ่มประเทศตนไม่มีนโยบายที่จะแข่งขันในการแสวงหาอำนาจตามแบบประเทศแม่แต่อย่างใด ในขณะเดียวกันส่งเสริมในการยุติข้อขัดแย้งระหว่างประเทศมหาอำนาจและประเทศต่าง ๆ โดยสันติวิธี หรืออาจกล่าวได้ว่าจุดมุ่งหมายของประเทศเหล่านี้ก็คือพลังทางศีลธรรมสำหรับประชาคมของโลกนั่นเอง

ประเทศเหล่านี้จึงได้จัดให้มีการประชุมต่าง ๆ ขึ้น ในที่นี้จะกล่าวถึงการประชุมนายกรัฐมนตรี ๕ ชาติที่กรุงโคโลมโบและที่เมืองโบกอร์ ในปี ๑๙๕๔ และการประชุมเอเชีย-แอฟริกาที่เมืองบันดุง ในปี ๑๙๕๕ ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของวัตถุประสงค์ของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดต่อไป

การประชุมนายกรัฐมนตรี ๕ ชาติที่กรุงโคโลมโบ ประเทศศรีลังกา ได้มีขึ้นในระหว่าง ๒๔ เมษายน - ๒ พฤษภาคม ในปี ค.ศ. ๑๙๕๔ นับว่าเป็นครั้งแรกที่นายกรัฐมนตรีของประเทศเหล่านี้พบปะกัน นับเป็นการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ แต่เป็นไปอย่างฉันท์มิตร เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสนทนากันถึงปัญหาที่น่าสนใจ

ที่กระทบกระเทือนต่อประเทศเหล่านี้ เพื่อทำให้ต่างฝ่ายต่างเข้าใจกันดีขึ้น และร่วมมือกันอย่างเข้มแข็งเมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ อันอาจกระทบกระเทือนต่อสันติภาพและความมั่นคงในตะวันออกไกลและภูมิภาคเอเชีย เช่นการพิจารณาถึงสถานการณ์ในสงครามอินโดจีน ซึ่งคุกคามต่ออิสรภาพและเอกราชของประชาชนในอินโดจีน ตลอดจนสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียและของโลก

ในที่ประชุมยังได้พิจารณาเรื่องดังต่อไปนี้

๑. สนับสนุนการกำจัดอาวุธและการห้ามใช้ระเบิดไฮโดรเจนของคณะกรรมการลดอาวุธสหประชาชาติ (United Nations Disarmament Commission)
๒. สนับสนุนสาธารณรัฐประชาชนจีนให้เป็นผู้แทนประเทศจีนในองค์การสหประชาชาติ เพื่อส่งเสริมความมั่นคงในเอเชียและลดความตึงเครียดในโลก ตลอดจนการขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในตะวันออกไกล
๓. ศึกษารายปัญหาสิทธิอาณานิคมที่ยังคงมีอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของโลก ซึ่งนับว่าเป็นการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนและคุกคามต่อสันติภาพของโลก เช่นมีการพิจารณาถึงปัญหาในเรื่อง เอกราชของตูนิเซียและมอร็อกโค
๔. โดยอภิปรายถึงอุดมการณ์ของลัทธิคอมมิวนิสต์ และยืนยันถึงสถาบันประชาธิปไตยที่ต่อต้านการแทรกแซงกิจการภายในของประเทศโดยฝ่ายคอมมิวนิสต์หรือฝ่ายต่อต้านคอมมิวนิสต์ แสดงความเชื่อมั่นว่าการแทรกแซงเป็นการคุกคามต่ออธิปไตย ความมั่นคงและอิสรภาพทางการเมือง
๕. แสดงความเห็นใจต่อผู้ลี้ภัยอาหรับในสถานการณ์ตะวันออกกลาง ตลอดจนเรียกร้องให้องค์การสหประชาชาติดำเนินการ โดยเร็ว

นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้พิจารณาถึงข้อเสนอต่าง ๆ ในความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนการดำเนินการตามความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะต้องเคารพในอธิปไตยซึ่งกันและกัน ไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน รวมทั้ง

ปรึกษาหารือกันถึงความปรารถนาที่จะจัดให้มีการประชุมประชาชาติเอเชียแอฟริกัน โดยตกลงมอบหมายให้นายรัฐมนตรีอินโดนีเซียดำเนินการหาช่องทางที่จะจัดให้มีการประชุมดังกล่าวต่อไป นายรัฐมนตรีอินโดนีเซีย คร.ฮาดี สาส โครอะมิดโจ โจโคเสนอ คอประชุมเพื่อขยายการประชุมให้กว้างขวางออกไปในระหว่างบรรดาประชาชาติแห่งเอเชียและแอฟริกา เพราะปัญหาต่างๆ มีใจจำกัดวงอยู่แต่เฉพาะประเทศในเอเชีย ๕ ประเทศที่เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้นั้น แต่ยังมีมีความสำคัญต่อประเทศต่างๆ ในเอเชียและแอฟริกาอื่น ๆ อีกด้วย อินโดนีเซียจึงได้ทบทวนเชิญประเทศต่างๆ ให้กว้างขวางขึ้น เพื่อพิจารณาหลักการที่จะได้มาซึ่งสันติภาพของโลก และความร่วมมือกันระหว่างประชาชาติเอเชียและแอฟริกา รวมทั้งปัญหาทางการเมืองและเศรษฐกิจร่วมกัน โดยประสงค์จะให้การประชุมนี้มีลักษณะไม่เป็นทางการ เช่นเดียวกับกับการประชุมที่กรุงโคลัมโบ

ในบันทึกช่วยจำของอินโดนีเซีย ในวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๑๙๕๔ ใ้ระบุว่าประเทศที่จะเชิญให้เข้าร่วมประชุมนั้น ต้องการให้เป็นประเทศจากเอเชียและแอฟริกาที่เป็นสมาชิกสหประชาชาติ รวมทั้งลังกาและจอร์แดน ซึ่งขณะนั้นยังไม่ได้เป็นสมาชิกสหประชาชาติด้วย รวมเป็น ๑๔ ประเทศ สำหรับการกำหนดวันประชุมนั้น

ประเทศทั้ง ๑๔ ได้แก่ อีฟกานิสถาน พม่า ศรีลังกา อียิปต์ เอธิโอเปีย อินเดี อินโดนีเซีย อิหร่าน อิรัก จอร์แดน เลบานอน ไนจีเรีย ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ ซาอุดีอาระเบีย ซีเรีย ประเทศไทย เยเมน

อินโดนีเซียเสนอให้ประชุมกันในเดือนกันยายน หรือตุลาคมในปีนั้นเอง^๑ ส่วนประเทศที่จะเข้าร่วมประชุม นายกรัฐมนตรีเนรูแห่งอินเดียเสนอว่า ควรจะเป็นผู้แทนในระดับนายกรัฐมนตรี^๒ หรือถ้าเป็นไปได้ก็ขอให้แต่งตั้งผู้มีอำนาจเต็มเพื่อข้อตกลงต่าง ๆ ในที่ประชุมจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลของตน ผลปรากฏว่าประเทศต่าง ๆ ที่ได้รับการทบทวนให้เข้าร่วมประชุมก็ยังลังเลใจไม่อาจยอมรับการเข้าร่วมประชุมในทันที เนื่องจากมีเหตุผลหลายประการที่จะต้องพิจารณากันในที่ผู้คัดค้านเลื่อนการประชุมออกไปอีก นายกรัฐมนตรีทั้ง ๕ชาติจึงได้จัดการประชุมขึ้นอีกครั้งหนึ่งที่เมือง โมกอร์ ประเทศอินโดนีเซีย เพื่อปรึกษาหารือกันต่อไป

การประชุมที่โมกอร์ เริ่มต้นในวันที่ ๒๔ - ๒๕ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๕๕ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อพิจารณาถึงข้อเสนอต่าง ๆ เมื่อครั้งการประชุมครั้งแรกที่โคลัมโบในเดือนเมษายนที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ก็พิจารณาเกี่ยวกับการจัดการประชุมกลุ่มประเทศเอเชีย-แอฟริกา โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเชิญประเทศมาร่วมประชุม และการกำหนดวันประชุม เป็นต้น

ในการประชุมครั้งนี้ นายกรัฐมนตรี ๕ ชาติได้ประกาศถึงจุดมุ่งหมายของการประชุมเอเชีย-แอฟริกาว่ามี ๔ ประการคือ

๑. เพื่อส่งเสริมความปรารถนาดีและความร่วมมือระหว่างประชาชาติเอเชีย-แอฟริกา เพื่อความก้าวหน้าในผลประโยชน์ร่วมกัน และเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์อย่างฉันท์มิตร
๒. เพื่อพิจารณาปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนความสัมพันธ์ของประเทศที่เข้าร่วมประชุม

^๑ G.H. Jansen, Afro-Asia and Non-Alignment. (London: Faber and Faber, 1966), p. 170.

^๒ Ibid., p. 172.

๓. เพื่อพิจารณาถึงปัญหาที่น่าสนใจ เป็นพิเศษของประชาชาติเอเชีย
 อัฟริกา ทั้ง เช่นปัญหาที่กระทบกระเทือนต่ออธิปไตยแห่งชาติ และปัญหาที่เกี่ยวกับ
 เรื่อง เชื้อชาติและลัทธิอาณานิคม

๔. เพื่อพิจารณาถึงฐานะของ เอเชียและอัฟริกาว่าจะมีส่วนช่วยหาทาง
 ส่งเสริมสันติภาพของโลกโดยรวมมีด้วยกันหรือไม่

ในที่สุดได้มีการตกลงกันให้จัดการประชุม เอเชีย-อัฟริกาขึ้นในราวปลายเดือน
 เมษายน ค.ศ. ๑๙๕๕ โดยเชิญประเทศเอกราชที่มีรัฐบาล เป็นอิสระจากเอเชีย
 และอัฟริกา เข้าร่วมประชุม และผู้แทนในการประชุม นั้น จะต้อง เป็นระดับรัฐมนตรี
 ก็อาจจะ เป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีต่างประเทศ หรือผู้แทนของรัฐบาล เป็นต้น
 ส่วนการจัดวิธีดำเนินการรวมทั้งวาระการประชุม นั้น จะต้อง สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย
 ของการประชุมด้วย นอกจากนี้ ที่ประชุมได้ตกลงกันที่จะเชิญประเทศต่าง ๆ อีก
 ๒๕ ประเทศ รวมทั้งตกลงกันว่าการยอมรับคำเชิญในการ เข้าร่วมประชุมของ
 รัฐบาลใดก็ตาม ไม่ก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงความคิดเห็น หรือนโยบายของประเทศ
 นั้น ๆ แต่อย่างใด ขอแค่เพียงให้ประเทศเหล่านั้น เห็นด้วยกับจุดมุ่งหมายของการ
 ประชุมนี้เท่านั้น โดยมีจุดมุ่งหวังที่จะให้การประชุมนี้เป็น เครื่องมือในการสร้างกลุ่ม
 ภูมิภาคแต่อย่างใด

ในการประชุมครั้งนี้ ที่ประชุมได้แสดงความพอใจถึงผลของการประชุมที่
 เจนีวา ในกรณีของสงครามอินโดจีน และหวังว่าข้อตกลงที่เจนีวา คง จะได้รับการ

อัฟกานิสถาน กัมพูชา สหพันธ์อัฟริกากลาง จีน (คอมมิวนิสต์) อียิปต์
 เอธิโอเปีย โกลคโคสต์ อิหร่าน อิรัก ญี่ปุ่น จอร์แดน ลาว เลบานอน ไนจีเรีย
 ลิเบีย เนปาล ฟิลิปปินส์ ซาอุดีอาระเบีย ตุรกี ไทย ไซปรัส ซีเรีย ประเทศไทย ตุรกี
 เวียดนามเหนือ เวียดนามใต้ เยเมน

ปฏิบัติตามโดยปราศจากการแทรกแซงจากภายนอก และอุปสรรคต่าง ๆ ในการปฏิบัติ
 ตามข้อตกลงดังกล่าว นอกจากนี้นายกรัฐมนตรีพม่า ศรีลังกา อินเดียนและปากีสถาน
 ใตส์นับสนุนอินโดนีเซียในกรณีเอเรียนตะวันตก (West Irian) โดยต้องการให้
 เนเซอร์แลนด์เปิดการเจรจาเกี่ยวกับกรณีนี้อีกครั้งหนึ่ง รวมทั้งใตส์นับสนุนการเรียกร
 ร้องเอกราชและสิทธิอันชอบธรรมในการตัดสินใจด้วยตนเองของตูนิเซีย และมอริสโค
 ตลอดจนใตส์นับสนุนให้ยุติการทดลองอาวุธนิวเคลียร์และเทอร์โมนิวเคลียร์ด้วย

ส่วนเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย ที่ประชุมมี
 ความเห็นว่าควรจะมีร่วมกันในการชุกค้นทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์
 โดยเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคที่มีความสามารถโดยเร็ว และมีความเห็นว่าควรที่จะแต่งตั้ง
 คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญทางด้านการเกษตรร่วมกันพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ
 เหล่านี้ ซึ่งอาจหวังได้ว่าในปี ค.ศ. ๑๙๕๕ นี้ ประเทศเหล่านี้จะให้ความร่วมมือกัน
 อย่างฉันทมิตรในการนำสันติภาพมาสู่โลกยิ่งขึ้น

การประชุมเอเชีย-แอฟริกาที่เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซียใน
 วันที่ ๑๘ - ๒๔ เมษายน ค.ศ. ๑๙๕๕ นับว่าเป็นการประชุมที่สำคัญของ
 ประเทศในเอเชีย แอฟริกาและถือว่าเป็นความสำเร็จของประเทศเจ้าภาพทั้งห้า
 ได้แก่ลังกา อินโดนีเซีย อินเดียน พม่าและปากีสถานที่ได้จัดให้มีการประชุมขึ้น
 และเป็นการนำไปสู่จุดเริ่มต้นของการรวมกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดในระยะต่อมา
 จนกระทั่งได้ขยายขอบเขตออกไปอย่างกว้างขวางในปัจจุบันนี้

ในการประชุมครั้งนี้ใตส์นับสนุนประเทศต่าง ๆ ในเอเชียและแอฟริกาเข้าร่วม
 ประชุม ๒๙ ประเทศ และผู้แทนส่วนมากเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการ

อัฟกานิสถาน พม่า จีน (คอมมิวนิสต์) โกลด์โคสต์ (กานา) อินเดียน
 อินโดนีเซีย อียิปต์ เอธิโอเปีย อิหร่าน อิรัก ญี่ปุ่น จอร์แดน กัมพูชา ลาว เลบานอน
 ไลบีเรีย ลิเบีย เนปาล ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ ซาอุดีอาระเบีย ชูชาน ซีเรีย ศรีลังกา
 ไทย ตุรกี เวียดนามเหนือ เวียดนามใต้ เยเมน

กระทรวงการต่างประเทศ พอสรูปได้ทั่วประเทศต่าง ๆ ที่เข้าร่วมประชุมนี้แบ่งออกได้
เป็น ๔ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

๑. พวกคอมมิวนิสต์ ไคแกจิ้นและเวียคนามเหนือ
๒. พันมิตรฝ่ายตะวันตกเช่นอิรัก ญี่ปุ่น ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ ไทยและตุรกี
๓. ประเทศที่ไม่ได้เป็นพันธมิตรฝ่ายตะวันตก แต่นิยมฝ่ายตะวันตกเช่น
ไลบีเรีย เอธิโอเปีย ลีเบีย เลบานอน อิหร่าน และลังกา
๔. พวกเป็นกลางอย่างรุนแรง เช่นอินเดียน อินโดนีเซีย

จากรายชื่อประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าประเทศอินเดียน
อินโดนีเซีย อียิปต์และศรีลังกาได้มีท่าทีและบทบาทสำคัญในการรวมกลุ่มประเทศไม่
ฝักใฝ่ฝ่ายใด ส่วนประเทศอื่น ๆ นั้นก็ได้เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่
ฝ่ายใด ยกเว้นจีน (คอมมิวนิสต์) อิหร่าน ญี่ปุ่น ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ ไทย ตุรกี
เวียคนามใต้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

ในการประชุมครั้งนี้ อินโดนีเซีย ศรีลังกา อียิปต์ และอินเดียนซึ่งเป็นผู้นำ
ในการรวมกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดต่อไปมีท่าทีต่าง ๆ ดังนี้

อินโดนีเซีย

นายกรัฐมนตรี ดร.สาสโตรอะมิดโจโจ (Dr. Ali Sastroamidjojo)
แห่งอินโดนีเซียได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประชุมในครั้งนี้ว่าเป็นการผ่อนคลาย
ความตึงเครียด เพื่อนำไปสู่สันติภาพอย่างแท้จริง และเพื่อหลีกเลี่ยงการกบฏโดยการ
ใช้กำลังหรือนำเอาลัทธิใด ๆ มาใช้ ซึ่งจุดมุ่งหมายดังกล่าวนี้จะสำเร็จได้ก็โดยการ
อยู่ร่วมกันอย่างฉันมิตร โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในอุดมการณ์หรือลัทธิการเมือง
สังคม และศาสนาใด ๆ ทั้งนี้โดยให้ยึดหลักในการเคารพต่อเอกราชอธิปไตยและ
บูรณภาพดินแดนซึ่งกันและกัน รวมทั้งได้ประณามการรุกราน การแทรกแซงกิจการ
ภายในซึ่งกันและกัน ตลอดจนให้ความเสมอภาคและมีผลประโยชน์ร่วมกันอีกด้วย

ศรีลังกา

นายกรัฐมนตรี เซอร์จอห์น โทเคลาวาลา (Sir John Kotelawala) แห่งศรีลังกา ได้กล่าวถึงการเจรจาสันติภาพระหว่างประเทศมหาอำนาจว่าเป็นไปไต่ยาก ทั้งนี้เพราะต่างฝ่ายต่างระแวงซึ่งกันและกัน และประเทศที่เข้าร่วมประชุมนี้มีพลเมืองรวมกันแล้วเกือบ ๒ ใน ๓ ของโลก จึงควรที่จะอาสาเป็นผู้ไกล่เกลี่ยประเทศมหาอำนาจทั้ง ๒ ฝ่าย คือฝ่ายต่อต้านคอมมิวนิสต์และฝ่ายคอมมิวนิสต์ เพื่อหาทางเสริมสร้างสันติภาพให้มั่นคงขึ้น

อียิปต์

ประธานาธิบดีและนายกรัฐมนตรี พันเอกนัสเซอร์แห่งอียิปต์ได้กล่าวว่า โลกจะมีสันติภาพได้ขึ้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไข ๒ ประการคือ การไม่แทรกแซงในกิจการของชาติอื่น และสิทธิของแต่ละชาติในการเลือกระบบการเมืองและเศรษฐกิจของตนเอง

อินเดียน

นายกรัฐมนตรี เนรูแห่งอินเดียนได้กล่าวว่า อินเดียนไม่ได้เป็นพวกกลุ่มใดคือไม่ได้เป็นพวกคอมมิวนิสต์และพวกต่อต้านคอมมิวนิสต์ เพราะเห็นว่าการเป็นพวกกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นการดำเนินการที่ผิด เพราะจะเป็นเหตุให้เกิดสงคราม และการทำการศึกษาทางทหารใด ๆ จะทำให้โลกไม่มีความมั่นคง พร้อมกับนำความอับอายมาสู่ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียและอัฟริกาที่ลดทอนลงไปเป็นลูกน้องของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง นอกจากนี้ อินเดียนยังเห็นว่าสนธิสัญญาทางการทหารใด ๆ เป็นการคุ้มครองลัทธิอาณานิคมให้คงอยู่ต่อไป ซึ่งเป็นอันตรายต่อสันติภาพของโลกด้วย

ในที่สุดนี้ที่ประชุมเอเชีย-อัฟริกาได้พิจารณาถึงฐานะของประเทศในเอเชียและอัฟริกา รวมทั้งหลักการและวิธีการต่าง ๆ ที่จะให้ประชาชนของคนประสบความสำเร็จในความร่วมมือทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมืองอย่างเต็มที่ รวมทั้งได้มีการตกลงกันในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม

สิทธิมนุษยชน การคัดค้านใจด้วยตนเอง ปัญหาเกี่ยวกับประชาชนที่ยังไม่ได้รับอิสรภาพ ปัญหาอื่น ๆ และการส่งเสริมสันติภาพของโลก ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ๆ ของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

วัตถุประสงค์ที่สำคัญ ๆ ของการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด แบ่งออกเป็นหลักใหญ่ ๆ

๔ ประการดังนี้ ๑

ประการที่หนึ่ง การดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงในโลกโดย

๑. ประสานการแตกแยกกันระหว่างกลุ่มที่เป็นปรปักษ์กันในสงครามเย็น
๒. ชักการขัดแย้งภายในประเทศ
๓. สนับสนุนการลดอาวุธ
๔. เสริมสร้างสันติภาพและความร่วมมือระหว่างกัน
๕. ระงับกรณีพิพาท โดยสันติวิธี
๖. สนับสนุนอุดมการณ์และกฎบัตรสหประชาชาติโดยเคร่งครัด
๗. ผ่อนคลายความตึงเครียดระหว่างประเทศ

ประการที่สอง สร้างความเป็นปึกแผ่นในเอกราชและความมั่นคงของชาติโดย

๑. ทอทานอาณานิคม
๒. ทอสูเพื่อเอกราชและการดำเนินนโยบายอย่างอิสระ ทั้งกิจการภายในประเทศและระหว่างประเทศ

๑
Dr. Bojana Tadić, "Non-Alignment and Neutrality in the Contemporary world," pp. 11 - 13.

ประการที่สาม พัฒนาทางคันเศรษฐกิจและสังคมให้เพียงพอและรวดเร็ว โดย

๑. แก้ปัญหาความล้าหลังและยากจน
๒. ดำเนินการทางคันเศรษฐกิจอย่างอิสระ
๓. ชักของว่างระหว่างประเทศที่ร่ำรวยและประเทศที่ยากจนให้ช่วยลด

ประการที่สี่ ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไม่ว่าทางคันการเมืองระหว่างประเทศ และทางเศรษฐกิจให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความเสมอภาคและยุติธรรม

นอกจากนี้ ประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดต้องไม่เข้าร่วมเป็นพันธมิตรทางทหารกับกลุ่มประเทศมหาอำนาจ เป็นมิตรกับทุกประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศในกลุ่มตะวันตกหรือกลุ่มตะวันออก รวมทั้งรับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจากทั้งสองค่าย โดยสอดคล้องดูแลมิให้ความเหลื่อมล้ำกันโดยไม่รับความช่วยเหลือจากประเทศใดประเทศหนึ่ง โดยเฉพาะ เพราะอาจทำให้ประเทศผู้รับตกอยู่ใต้อำนาจของประเทศผู้ให้ ซึ่งจะทำให้กระทบกระเทือนต่ออธิปไตย หรืออีกนัยหนึ่งเรียกร้องการให้ความช่วยเหลือโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน ตลอดจนสนับสนุนการรวมกลุ่มของประเทศเล็ก ๆ เพื่อให้ประเทศเล็กมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น และประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดยังคงนำหลักปัญหาที่ลี้ลับได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นเป็นแนวทางในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นวัตถุประสงค์ของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดด้วย

หลังจากการประชุมเอเชีย-แอฟริกาที่เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย ในปี ค.ศ. ๑๙๕๕ สถานการณ์ของโลกในขณะนั้นยังคงเดิม เนื่องจากประเทศมหาอำนาจที่มีอำนาจนิกมอยู่ในครอบครองยังคงครอบครองอาณานิคมของตนต่อไปเช่น คองโก าลา เป็นต้น รวมทั้งประเทศอภิมหาอำนาจทั้งสองคือ อเมริกาและรัสเซียยังคงเตรียมกันอยู่

แต่ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ U - 2 ตลอดจนความล้มเหลวในการประชุมสุดยอดระหว่างอเมริกาและรัสเซียที่กรุงปารีสในปี ค.ศ. ๑๙๖๐ สถานการณ์ระหว่างประเทศก็ได้ทรุดหนักลงไปอีก ประเทศที่มีแนวความคิดไปในทางที่ไม่ฝักใฝ่กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เช่น ประเทศยูโกสลาเวีย โดยการนำของประธานาธิบดีตีโต ประเทศอียิปต์โดยการนำของประธานาธิบดีนัสเซอร์ ประเทศอินโดนีเซีย โดยการนำของประธานาธิบดีซูการ์โน และประเทศอินเดียโดยการนำของนายกรัฐมนตรีเนรูห์ ได้พยายามร่วมกันจะให้มีการประชุมสุดยอดระดับประมุขของประเทศที่มีแนวความคิดในทำนองเดียวกันเพื่อปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับสถานการณ์ของโลกในขณะนั้น และก่อนที่จะมีการประชุมสุดยอดดังกล่าว ได้มีการประชุมขั้นเตรียมการขึ้นก่อนที่กรุงโคโร

การประชุมสุดยอดเท่าที่ผ่านมาแล้วมีดังนี้

๑. การประชุมสุดยอดที่กรุงเบลเกรด ประเทศยูโกสลาเวียในวันที่ ๑ - ๖ กันยายน ค.ศ. ๑๙๖๑ มีประเทศต่าง ๆ จากเอเชีย ๑๒ ประเทศ แอฟริกา ๑๑ ประเทศ ลาตินอเมริกา ๑ ประเทศ และยุโรป ๑ ประเทศ
๒. การประชุมสุดยอดครั้งที่ ๒ ที่กรุงโคโร ในวันที่ ๕ - ๑๐ ตุลาคม ๑๙๖๔ ประเทศอียิปต์ โดยมีประเทศเข้าร่วมประชุม ๘ ประเทศ จากเอเชีย ๑๖ ประเทศ แอฟริกา ๒๔ ประเทศ ลาตินอเมริกา ๑ ประเทศ และยุโรป ๑ ประเทศ
๓. การประชุมสุดยอดครั้งที่ ๓ ที่กรุงซูซากา ประเทศแซมเบียในวันที่ ๘ - ๑๐ กันยายน ค.ศ. ๑๙๖๖ มีประเทศเข้าร่วมประชุม ๕๓ ประเทศจากเอเชีย ๑๕ ประเทศ แอฟริกา ๓๓ ประเทศ ลาตินอเมริกา ๔ ประเทศ และยุโรป ๑ ประเทศ
๔. การประชุมสุดยอดครั้งที่ ๔ ที่กรุงอัลเจียร์ ประเทศอัลจีเรีย ในวันที่ ๕ - ๘ กันยายน ค.ศ. ๑๙๖๓ มีประเทศเข้าร่วมประชุม ๒๔ ประเทศ จากเอเชีย ๒๒ ประเทศ แอฟริกา ๓๔ ประเทศ ลาตินอเมริกา ๗ ประเทศ และยุโรป ๑ ประเทศ

๕. ในการประชุมสุดยอดครั้งล่าสุดที่กรุงโคโลมโบ ประเทศศรีลังกา ในวันที่ ๑๖ - ๑๘ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๗๖ นั้น มีประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมประชุม ๘๓ ประเทศ จากเอเชีย ๒๕ ประเทศ แอฟริกา ๘๖ ประเทศ ลาตินอเมริกา ๗ ประเทศและยุโรป ๑ ประเทศ

จากประเทศที่เข้าร่วมประชุมดังกล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าการประชุมสุดยอดระดับประมุขหรือรัฐบาลของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดตั้งแต่ครั้งแรกจนกระทั่งถึงครั้งล่าสุดในปัจจุบันนี้ มีประเทศต่าง ๆ จากเอเชีย แอฟริกาและลาตินอเมริกาที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ของการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดในเรื่องต่อไปนี้เป็นคือ การยึดหลักในการดำเนินนโยบายอย่างอิสระ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ รวมทั้งการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด การสนับสนุนการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยแห่งชาติ การไม่เป็นพันธมิตรทางทหารกับมหาอำนาจใด ๆ ตลอดจนการไม่เข้าร่วมในกติกาสัญญาทางทหารใด ๆ และไม่มีฐานทัพทางชาติอยู่ในประเทศของตน * ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดเพิ่มขึ้นตามลำดับ ดังตารางในภาคผนวก ก.

ในบทต่อไปจะศึกษาถึงท่าทีและบทบาทของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ซึ่งเริ่มตั้งแต่การประชุมสุดยอดระดับประมุขหรือรัฐบาลของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดเป็นครั้งแรกที่กรุงเบลเกรด ในปี ค.ศ. ๑๙๖๑ จนถึงการประชุมสุดยอดครั้งล่าสุด

๑

Samir N. Anabtawi, "Neutralist and Neutralism," The

Journal of Politics 27 (1965) : 352 - 353.

ที่กรุงโคโลมโบ ประเทศศรีลังกา ในปี ค.ศ. ๑๙๗๒ เพื่อศึกษาว่าผลของการประชุม
แต่ละครั้งนั้น กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดมีท่าทีและบทบาทในการเมืองโลกในองค์การ
สหประชาชาติอย่างไรบ้าง โดยวิเคราะห์เฉพาะกรณีที่สำคัญ ๆ เพื่อวิเคราะห์ถึง
ความสำเร็จและความล้มเหลว ตลอดจนอุปสรรคต่าง ๆ ของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่
ฝ่ายใด ความบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด